

Ministerstvo průmyslu a obchodu

**Národní strategie regenerace
brownfieldů**

V Praze dne 20. června 2008

Preambule

Národní strategie regenerace brownfieldů (dále jen „Strategie“) byla zpracována na základě usnesení vlády ze dne 31. srpna 2005 č. 1100 k zabezpečení investiční přípravy území pro umístění strategických průmyslových zón a k pokrytí nezajištěných prostředků státního rozpočtu na výstavbu průmyslových zón pro období od roku 2005 na území ČR, bod III. 8.

Na úrovni ČR jako celku existuje pět základních strategických a plánovacích dokumentů, které se mimo jiné zabývají také problematikou regenerací brownfieldů. Jedná se o následující dokumenty:

- Strategie udržitelného rozvoje ČR;
- Strategie hospodářského růstu ČR;
- Strategie regionálního rozvoje ČR;
- Politika územního rozvoje ČR;
- Státní politika životního prostředí ČR.

Tato Strategie je v souladu s těmito dokumenty a dále specifikuje priority, úkoly a cíle v nich obsažené.

Definice brownfieldu

BROWNFIELD je nemovitost (pozemek, objekt, areál), která je nedostatečně využívaná, zanedbaná a může být i kontaminovaná. Vzniká jako pozůstatek průmyslové, zemědělské, rezidenční, vojenské či jiné aktivity. Brownfield nelze vhodně a efektivně využívat, aniž by proběhl proces jeho regenerace.

Počet brownfieldů

Na základě Vyhledávací studie¹ bylo v ČR lokalizováno **2355** brownfieldů, které zaujímají rozlohu **10 326 ha** s celkovou zastavěnou plochou cca **4 206 930 m²** (cca 421 ha). Studie provedla syntézu dat ze všech krajů kromě Prahy, evidovala brownfieldy od velikosti cca 1 ha, ale nezahrnuje tzv. „těžební brownfieldy“. Hrubý odhad nákladů na revitalizaci těchto lokalit je 200 mld. Kč. Celkový počet brownfieldů je ale podstatně vyšší, v roce 2004 se uváděl odhad **8,5 – 11,7 tis.** lokalit typu brownfield o celkové rozloze **27 – 38 tis. ha**.

Důvody regenerace

Vizí Národní strategie regenerace brownfieldů je celkové ozdravení území, rozšíření nabídky pro podnikatele, zlepšení životního prostředí ve všech jeho složkách a dosažení efektivního využití dříve zanedbaného území s ohledem na tvorbu kvalitní struktury osídlení a krajiny, při respektování kulturně-historických, ekonomických, ekologických i sociálních hledisek.

Brownfieldy způsobují vážné problémy: brzdí rozvoj území, zejména zastavěného, brání hospodářskému rozvoji, negativně působí na životní prostředí, mají negativní socioekonomické dopady a celkově přispívají ke špatnému obrazu celého územního celku. Vhodná regenerace nabízí nové příležitosti pro podnikatelské subjekty, a tím i nárůst ekonomické aktivity v regenerované oblasti spojené s tvorbou nových pracovních míst a odstraňování environmentálních zátěží.

---

¹ Vyhledávací studie pro lokalizaci brownfieldů v ČR zpracovaná agenturou CzechInvest ve spolupráci se všemi kraji v letech 2005–2007

Brownfieldy jsou také urbanistickým problémem. Tato území blokují rozvojové rezervy, které by mohly být využity pro efektivní a rentabilní zástavbu. Jejich stav je mnohdy výraznou estetickou závadou ve struktuře osídlení a mají také dopad na jejich okolí. Přitom transformace těchto území by mohla ve svém důsledku znamenat výrazné úspory v nárocích na zastavění nových, dosud volných pozemků, což by přispělo k dosažení rovnoměrného a trvale udržitelného rozvoje.

Ve velké části případů regenerace brownfieldů spočívá v **rekonstrukci** nevyužívaného a zanedbaného objektu pro nové využití. Někdy ale technický stav objektů (spojený např. i s ekologickou zátěží) neumožňuje provedení rekonstrukce. V tom případě proces regenerace brownfieldů **zahrnuje** dvě základní fáze: **fázi rekultivace** (vyčištění území, obnovení stavu podobného greenfieldu) a **fázi obnovy** (uvedení lokality opět k efektivnímu využití). U větších areálů často dochází ke kombinaci obou typů regenerace (některé objekty se rekonstruují, v části proběhne rekultivace a obnova). Kvůli vysokým nákladům a rizikům, které jsou spojeny s těmito typy projektů, však soukromý sektor nemá o investování do regenerace brownfieldů zájem. Z tohoto důvodu je v případě potřeby vhodné, aby fáze rekultivace (případně celého procesu regenerace) podpořil veřejný sektor tak, aby byl projekt dále komerčně životaschopný.

Zahraníční přístupy k regeneraci

V posledních dvaceti letech si stále více zemí uvědomilo potřebu revitalizace a regenerace území v minulosti využitých v průmyslové, komerční nebo jiné zástavbě. S tím, jak se toto téma dostalo do popředí zájmu místních, regionálních i národních politiků, mnoho zemí přistoupilo k vytváření podmínek, nástrojů a iniciativ, kterými se snaží tuto problematiku řešit. Inspirací pro ČR může být z evropských zemí především Velká Británie, která představila svou vlastní strategii státní podpory regenerace brownfieldů, dále pak Francie a Dánsko, z mimoevropských zemí především Spojené státy a Kanada. Tyto země zajišťují regeneraci brownfieldů pomocí centrální agentury, vedou databázi zachycující aktuální stav této problematiky na daném místě a využívají celou řadu programů a nástrojů podporujících realizaci těchto projektů. Mezi nástroji se objevují např. brownfieldové fondy, pozemkové banky, případně různé daňové nástroje. Jako důležitá se ukázala podpora pilotních projektů a řešení jednotlivých lokalit nikoli samostatně, ale v kontextu okolního území.

Cíle Strategie

Základním cílem Strategie je vytvoření vhodného prostředí pro rychlou a efektivní realizaci regeneračních projektů a prevenci vzniku nových brownfieldů.

Střednědobé cíle (v horizontu do roku 2013) a způsob jejich dosažení:

- **Maximální zapojení dostupných evropských zdrojů pro regeneraci brownfieldů v programovacím období 2007 – 2013.**

Podpora přípravy projektů tak, aby bylo možné do roku 2013 využít maximum disponibilních prostředků z EU fondů. V rámci předkládaných projektů jednotlivých výzev konfrontovat informace o identifikovaných brownfieldech z databází a analyzovat, které potencionálně vhodné projekty by se mohly a měly připravovat na čerpání prostředků z EU fondů.

- **Zohlednění možnosti regenerace brownfieldů i pro jiné než průmyslové využití (např. smíšená městská funkce, občanská vybavenost, zemědělství, bydlení).**

Přímá i nepřímá podpora smíšených projektů regenerace.

- **Rozvoj systému vzdělávání v oblasti regenerace brownfieldů a zabezpečení profesionalizace veřejné správy v rámci této problematiky.**

Příprava vzdělávacích projektů a školení v rámci institucí veřejné správy a v rámci vzdělávacích programů EU pro veřejnou správu i pro širokou veřejnost, kde mohou být využity prostředky operačních programů zaměřených na rozvoj lidských zdrojů (Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost, Operační program lidské zdroje a zaměstnanost, Regionální operační programy) nebo případně technické asistence operačních programů.

Dlouhodobé cíle (za horizont roku 2013):

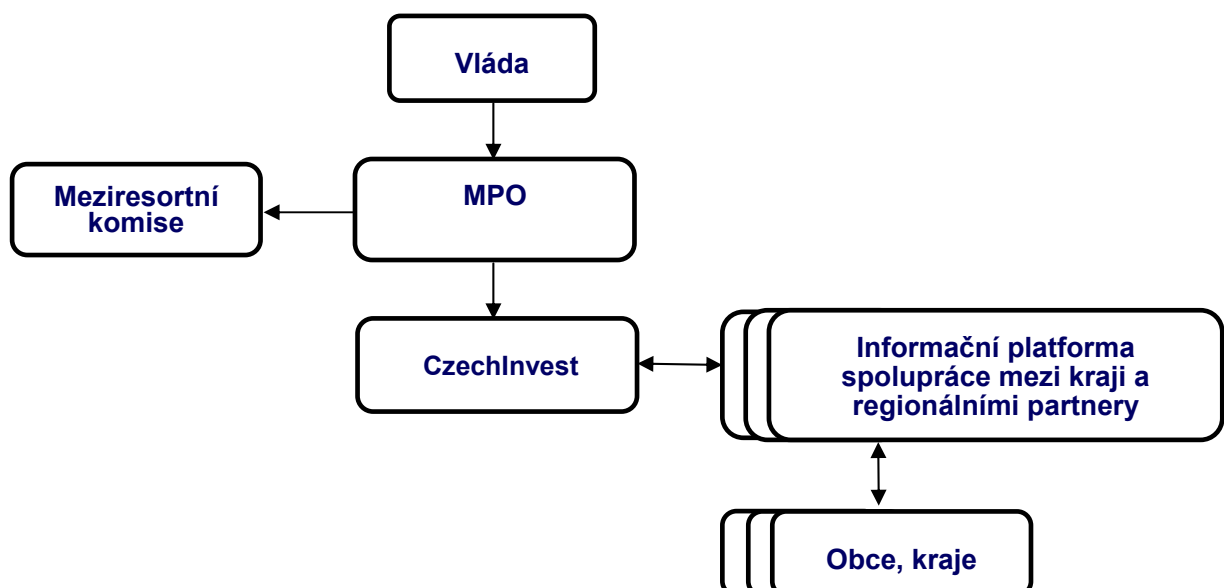
- Snížení počtu brownfieldů a záborů zemědělské půdy pro novou výstavbu v souladu s principy udržitelného rozvoje.
- Prevence vzniku brownfieldů.

- Zlepšení kvality urbanizovaného prostředí a socioekonomický rozvoj postižených regionů.
- Zlepšení kvality životního prostředí a odstraňování starých ekologických zátěží v brownfieldových lokalitách (tento cíl má jak střednědobý, tak dlouhodobý rozměr).
- Cílené a efektivní využití veřejných prostředků pro podporu regenerace brownfieldů, kde je veřejný zásah nezbytný a odůvodnitelný.
- Zavedení a zajištění aplikace nejlepší praxe při realizaci projektů regenerace brownfieldů, podpora profesionálně řízené realizace regenerace.

Zajištění cílů strategie

Resortem odpovědným za řešení problematiky regenerací brownfieldů v ČR je Ministerstvo průmyslu a obchodu společně s Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem financí. Ministerstvo průmyslu a obchodu bude tuto činnost koordinovat s ostatními zainteresovanými ministerstvy pomocí meziresortní hodnotitelské komise. Vzhledem k počtu brownfieldů a specifickým podmínkám v jednotlivých regionech ČR je velmi důležitá také spolupráce na regionální a místní úrovni.

Obrázek 1: Platforma spolupráce

Úloha meziresortní komise:

- Hodnotí projekty;

Úloha Agentury pro podporu podnikání a investic CzechInvest (CI)

- Předkládá meziresortní komisi projekty;
- Spravuje Národní databázi brownfieldů;
- Konzultuje možnosti financování alternativními zdroji;
- Vyhledává možné investory/partnery;
- Administruje dotační programy podporující regeneraci brownfieldů;
- Prezentuje dotační možnosti pro regeneraci brownfieldů;
- Doporučuje potenciálním žadatelům vhodný operační program;

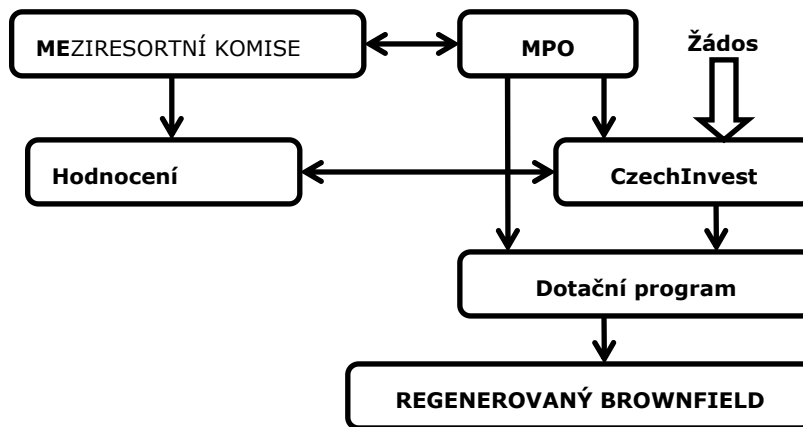
Ekonomický rámec

K financování regenerace brownfieldů pro období 2007 až 2013 lze využít několika základních zdrojů:

- evropské fondy – zejména Operační program podnikání a inovace (především v rámci programu Nemovitosti), Operační program životní prostředí; Program rozvoje venkova, Operační program Praha Konkurenceschopnost, Regionální operační programy;
- rozpočtové dotace – zejména programy Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva pro místní rozvoj a Ministerstva životního prostředí;
- soukromé zdroje – investice developerů; partnerství veřejného a soukromého sektoru;
- dluhové financování – mezinárodní a české finanční instituce;

Pro zabezpečení efektivního financování v oblasti podpory regenerace brownfieldů je navrženo následující schéma.

Obrázek 2: Schéma financování regenerace brownfieldů

Primárním zdrojem podpory bude využití dostupných EU fondů. CI bude systematicky sledovat aktuální možnosti (výzvy) a v konkrétních projektech bude asistovat při doporučení vhodného dotačního titulu.

Část brownfieldů tvoří i projekty snadno ekonomicky realizovatelné, které jsou atraktivní pro soukromé developery a tudíž nevzniká potřeba je podporovat z veřejných zdrojů. Tyto projekty budou pouze zařazeny do veřejné databáze brownfieldů, kde budou nabízeny potenciálním investorům.

Podnikatelské prostředí

Důležitým základem konkurenceschopnosti kterékoli země je možnost okamžité realizace podnikatelských záměrů na jejím území. Je proto důležité soustředit brownfieldy v jednotné databázi, která umožní nalezení vhodné nemovitosti pro daný investiční záměr. Podstatné je, aby tato databáze byla aktuální a aby obsahovala maximum známých údajů důležitých pro okamžité rozhodnutí umístění investičního projektu.

Lokality brownfieldů byly v minulosti ve většině případů podstatnou součástí fungujícího prostředí obce, kde se nachází. Ztrátou jejich původní funkce pak utrpělo i okolí lokality. Vhodně provedená realizace regenerace zkvalitní a rozšíří

podnikatelskou infrastrukturu, čímž celkově podpoří i okolní podnikatelské prostředí, nabídne volná pracovní místa a stane se impulsem pro další rozvoj obce/regionu.

Dalším nástrojem, který oživí podnikatelské prostředí a který zatím není v ČR ve větší míře uplatňován, je podpora projektů regenerace v partnerství veřejného a soukromého sektoru.

Životní prostředí

Regenerace brownfieldů má také příznivý vliv na zlepšování životního prostředí. Je důležitým nástrojem pro ochranu a posílení ekologických funkcí na segmentech narušené krajiny, pro zlepšení životního prostředí obyvatel lidských sídel a pro péči o krajinu a krajinný ráz. Při stávajících možnostech čerpání prostředků z Operačního programu Životní prostředí je třeba podporovat provedení průzkumných prací možného ekologického zatížení brownfieldů, což vede k omezení rizikovosti projektů regenerace a tedy k vytvoření příznivějších podmínek pro vstup investorů.

Právní prostředí

Po přijetí Strategie by bylo vhodné zpracování analýzy relevantních právních předpisů ve vztahu k zajištění účinné regenerace a navržení vhodných právních úprav, které by podpořily efektivní proces regenerace brownfieldů.

Územní problematika brownfieldů, urbanismus

Při analýze sídelní struktury se poukazuje na ekonomické strukturální změny, které způsobily v posledních desetiletích útlum výroby ve městech a vedly k opouštění některých areálů a vzniku brownfieldů. Tyto areály dnes brzdí rozvoj jednotlivých částí měst, někdy i měst samotných, zároveň však představují určitý rozvojový potenciál a prostor pro rozvoj podnikání. Přestože je identifikace území brownfieldů již obsažena v průzkumech a rozborech územních plánů jednotlivých obcí a je pro tato území navržené nové funkční využití, není zřejmé, že jde o brownfield. V průběhu řešení transformační problematiky zanedbaných území může vyplynout požadavek na jiné

využití lokality, než jaké je dáno územně plánovací dokumentací. V mnohých případech je tato změna přijatelná a pro území i prospěšná, musí však projít standardní procedurou změny územního plánu, která může trvat i dva roky. Proto bude vhodné iniciovat změny územního plánování se zaměřením na vyznačení ploch brownfieldů v územních plánech (samostatná položka legendy) a možnost zjednodušeného procesu změny územně plánovací dokumentace.

Osvěta a vzdělávání

Klíčovou a nezastupitelnou roli při sdílení informací mezi jednotlivými účastníky regeneračního procesu bude mít specializovaný brownfieldový portál, jehož nedílnou součástí bude i veřejná Národní databáze brownfieldů.

Jednou ze základních podmínek řešení brownfieldové otázky je nutnost výrazného zvýšení úrovně vědomostí a dovedností. Následným úkolem bude ve spolupráci s experty a specializovanými vzdělávacími institucemi vytvořit ucelený vzdělávací systém přednášek, kurzů a seminářů.

Očekávané dopady

Mezi hlavní přínosy a očekávané dopady navrhovaného systémového řešení patří zejména:

- zlepšení podnikatelského prostředí;
- cílené a efektivní využití dostupných finančních prostředků;
- mobilizace privátního kapitálu a dosažení multiplikačních efektů (každá koruna z veřejných zdrojů může přinést několikanásobek investovaných korun ze sektoru soukromého);
- využití výhod plynoucích ze spolupráce v širších formách partnerství;
- synergické efekty vyplývající z koordinace všech zainteresovaných stran;
- rozšíření odborných znalostí, snazší sdílení mezinárodní praxe a podpora vzdělávání;

Výše uvedené přínosy se následně projeví mimo jiné ve:

- snížení počtu brownfieldů a záborů zemědělské půdy pro stavby na „zelené louce“, což je jedním z cílů udržitelného rozvoje;
- zhodnocení nemovitého majetku v oblasti brownfieldů a v nejbližším okolí;
- zlepšení životního prostředí odstraňováním starých ekologických zátěží;
- zvýšení atraktivity měst a nárůstu turistického ruchu;
- vzniku nových pracovních míst;
- vlivu na prevenci a snížení kriminality;
- nárůstu ekonomické aktivity v regenerované oblasti – obchod a podnikání;
- přílivu přímých zahraničních investic;
- zvyšování konkurenceschopnosti;
- postupném snižování regionálních disparit;
- růstu HDP v dlouhém období;
- vylepšení image ČR.

Harmonogram Strategie

Tabulka 1: Harmonogram Strategie

Činnosti/kroky	Odpovědnost	Čas. Harmonogram
Spravovat Národní databázi brownfieldů v ČR (jako součást specializovaného webového portálu), průběžně ji aktualizovat, shromažďovat informace o brownfieldových lokalitách k usnadnění kategorizace a prioritizace projektů. Zvýšit informovanost o dostupných podnikatelských nemovitostech v ČR.	CzechInvest	Od 1.1.2008, průběžná aktualizace
Vytvořit specializovaný webový portál zastřešující komplexně problematiku regenerace brownfieldů	CzechInvest	prosinec 2008
Proces SEA, podle zák č. 100/2001 Sb.	CzechInvest	2008
Pořádat konference, semináře pro širokou veřejnost i odborná školení pro státní správu	CzechInvest	2. pololetí 2008
Vytvořit síť krajských koordinačních skupin	CzechInvest	2008/2009